

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Materialets betydelse i en I ur och skur förskola.

”Vi har en spindelkrabba i skogen!”

Namn: Christina S Andersson, Erika Seiboth
Program: Förskolläraryrket, lp11

Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2014
Handledare: Kerstin Signert
Examinator: Camilla Björklund
Kod: HT14-2920-002-LÖXA1G

Nyckelord: Fantasiförmåga, I ur och skur, naturmaterial, sociokulturellt perspektiv, utomhuspedagogik, upplevelsebaserat lärande.

Abstract

Syftet med vår studie är att undersöka hur barn i en I ur och skur förskola använder sig av naturmaterialet i sina lekar. Vi har valt att studera barn i en utomhusförskola som har profilen I ur och skur. Verksamheten använder sig av naturen som barnens lekrum, där de får använda sig av naturmaterialet som deras leksaker och lekredskap. Pedagogiken vill främja barns lärande om naturen tillsammans med pedagogerna. Vi har valt att använda oss av Vygotskij och hans sociokulturella teori när vi har studerat barns fantasiförmåga. Då I ur och skur inte grundar på en vetenskaplig teori använder vi även oss av utomhuspedagogik och upplevelsebaserat lärande. Upplevelsebaserade lärande handlar om att barnen ska uppleva naturen tillsammans med alla sina sinnen. I bakgrunden presenterar vi I ur och skur, där vi har valt att beskriva pedagogiken utifrån I ur och skurs modell där barnet står i centrum.

Utifrån teorierna om barns lärande har vi valt att använda oss av observation som metod för att kunna synliggöra hur barn använder sig av fantasin i sina lekar i skogen. Genom våra observationer har vi sett att barn utgår både från materialet och leken. Barn kan utgå ifrån materialet i leken men det kan även utgå ifrån en lek och sedan välja materialet.

Förord

Vi vill tacka alla barn, pedagoger och föräldrar på den I ur och skur förskola där vi fick observera. Ett stort tack till förskollärarna som hjälpte oss. De gav oss idéer om bästa möjliga förutsättning för att få ett bra resultat. De ändrade även på sin planering för att vi skulle komma och observera. Vi vill även tacka vår handledare Kerstin Signert för all hjälp och stöttning som vi har fått under vårt arbete. Vi vill också sända ett stort tack till våra familjer och vänner som stått ut med oss under studietiden! TACK!

Erika Seiboth och Christina Savonen Andersson

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Bakgrund	6
2.1 Historia kring pedagogik I ur och skur	6
2.2 Barnsyn	7
2.3 Pedagoger	7
2.4 Lek.....	7
2.5 Leksaker	8
2.6 Uttrycksformer, föräldrasamverkan och tema/projekt	8
3 Pedagogiken I ur och skur	10
3.1 Utomhuspedagogik	10
3.2 Upplevelsebaserat lärande	10
4 Teoretiska utgångspunkter	12
4.1 Sociokulturellt perspektiv	12
4.2 Fantasi och kreativitet	12
4.3 Leksakernas betydelse	13
4.4 Primära och sekundära leksaker.....	13
5 Metod och genomförande	14
5.1 Observation som metod.....	14
5.2 Förberedelse och etiska faktorer.....	15
5.3 Genomförande.....	16
5.4 Observations tillfällen.....	16
5.5 Bearbetning	17
6 Resultat	18
6.1 Primära leksaker och lekredskap	18
6.2 Sekundära leksaker	19
6.3 Barns fantasilek	22
7 Diskussion	25
7.1 Kritisk syn på utomhuspedagogik.....	27
7.2 Avslutande reflektion.....	27
7.3 Fortsatt forskning	28
8 Referenslista	29
Bilagor	31
Bilaga 1	31
Bilaga 2	32

1. Inledning

Att vistas i naturen är något som alla barn borde få uppleva. I dagens samhälle tillbringar många barn sin tid inomhus med elektroniska tekniker eller i inomhuslekar. Detta gör att naturen blir något som man använder sig av i en arrangerad aktivitet (Eriksson, 2002). I ur och skur pedagogiken utgår från att barnen ska vistas ute i naturen, det innebär att naturen är barnens lekrum och naturmaterialet blir då barns leksaker (Änggård, 2014). För barn som går på en I ur och skur förskola blir skogen deras vardag, där både fri lek och arrangerade aktiviteter är planerade och utförda.

Då vi båda har ett stort intresse för att vara utomhus tillsammans med barn, kände vi att I ur och skur pedagogiken är något som vi vill fördjupa oss i. På en I ur och skur förskola tillbringar man till största delen av året utomhus. Eftersom lekrummet ser helt annorlunda ut än i en traditionell förskola ville vi se vad materialet har för betydelse i barnens lek. Genom detta vill vi se hur barnen använder sig av sin fantasi för att skapa sina egna leksaker utifrån vad skogen erbjuder. Ämnet *material i leken på förskolan* är ett intressant område, då barn använder sig av olika naturmaterial som leksaker i leken. Det finns forskning om hur barn använder preciserat material i leken men inte så mycket om naturmaterialet och hur barn använder det i sina lekar. Därför valde vi att utgå från naturens material som de använder sig av på en I ur och skur förskola.

I ur och skur förskolan är inte så beforskad, vilket gjorde oss intresserade av att undersöka det. I ur och skur grundar sig inte på en vetenskaplig pedagogik utan utgår ifrån utomhuspedagogiken och upplevelsebaserat lärande. Eftersom vi tycker att I ur och skurs pedagogik är ett intressant ämne och vi båda är intresserade av hur man kan använda sig av naturen i barns lek och lärande, valde vi detta som vårt problemområde.

Då vi bara använder oss av en förskola med profilen I ur och skur kan vi inte jämföra barnens olika förmågor till att använda sig av naturmaterialet i sina lekar. Tanken med vår forskning är att titta på barns lekar, val av naturmaterial i leken och synen på barns fantasi och kreativitet ur ett sociokulturellt perspektiv. Änggård (2014) talar om materialet ur ett sekundärt eller primärt perspektiv. Med det menas att materialet har en symbolisk eller fysisk betydelse i leken, något som vi också vill undersöka.

Grunden i en I ur och skur förskola utgår ifrån en modell (bilaga 1) där barnet är i centrum och med åtta kategorier som förskolan arbetar med (Westerlund, 2007).

Dessa åtta kategorier är:

1. Medagerande, medupplevande ledare
2. Lek av olika slag
3. Olika uttrycksmedel
4. Föräldrasamverkan
5. Upplevelsebaserat lärande
6. Åldersblandade grupper
7. Friluftsförskolans barnverksamhet
8. Tema/projekt

I vår studie kommer vi att använda oss av observation för att få fram vårt resultat om barnens material i förskolan. Vi har valt att observera på samma förskola i fem dagar under en period på två veckor. Observationerna kommer att ske med en bestämd barngrupp under hela perioden. Barngruppen är i åldrarna 3-5år.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka hur barn i en I ur och skur förskola använder sig av naturmaterialet i sina lekar. Med hjälp av naturens material vill vi undersöka hur barn använder sig av sin fantasiförmåga för att utveckla materialet i deras lekar.

- Hur använder sig barnen av naturmaterialet i sina lekar i en I ur och skur förskola?
- Blir naturmaterialet sekundärt eller primärt i barnens lekar?
- Hur utvecklar barn naturmaterialet i sina lekar med hjälp av fantasin?

2. Bakgrund

I avsnittet bakgrund kommer vi att presentera bakgrunden till pedagogiken I ur och skur. Vi kommer även att presentera hur de arbetar efter en modell där barnet är i centrum och hur viktig pedagogens roll är i verksamheten för barns vistelse i skogen.

2.1 Historia kring pedagogik I ur och skur

I ur och skur startades 1983 av Susanne Drougge och Siw Linde. De ville använda sig av naturen för att utveckla barns lärande om naturens kretslopp och hållbar utveckling (Drougge, 2002). Naturens kretslopp handlar om naturen och allt levande som finns där. De som startade I ur och skur fick en idé om att starta en förskola inom friluftsförbundet barnverksamhet. Världens första I ur och skur förskola vid namn Mulleborg, startades två år senare på Lidingö. År 1987 blev I ur och skur idén en verksamhet som sedan dess stöds av friluftsförbundet (a.a.).

Verksamheten I ur och skur vilar på en pedagogisk idé med grund i Friluftsförbundet och deras friluftsskolor *Skogsmulle*, *Skogsknytte* och *Skogsknopp*. Friluftsförbundet är Sveriges största friluftsförbundet, som har aktiviteter för både vuxna och barn. Friluftsförbundets huvudsyfte är att skapa glädje och gemenskap i friluftslivet (Hans Sarv Change & Co, Du Rietz & Johansson, 2002). I alla aktiviteter inom friluftsförbundet är ledarna utbildade genom friluftsförbundet, för att stötta och hjälpa dem som är med (a.a.). Alla som är intresserade av att vara ledare inom Friluftsförbundet kan bli det och genom utbildningarna får man lära sig hur man leder människor i naturen (Drougge, 2002).

I ur och skurs metoder syftar till att stimulera, intressera och aktivera barnen och ungdomar genom eget lärande i naturen. Metoderna ska också stärka deras självkänsla, sociala kompetens och empatiska förmåga. Ledarnas medagerande och vägledande sätt är viktigt för barnens lärande. Ledarnas förhållningsätt och attityder till barnen och naturen och det sätt de använder sig av I ur och skurs metoder på, är det vi kallar I ur och skurpedagogik (Westerlund, 2007, s. 6).

Friluftsförbundets barnverksamhet *Skogsknopp*, *Skogsknytte* och *Skogsmulle* handlar om att barnen, tillsammans med ledaren, ska upptäcka och lära sig om naturen. Drougge (2002) anser att för att en förskola ska få vara en verksamhet som grundar sig på I ur och skur, måste pedagogerna vara utbildade ledare genom friluftsförbundets organisation.

Barn mellan 1-2 år tillhör gruppen *Skogsknopp*. Under aktiviteterna använder ledarna sig av figuren *Pinneman* för att få barnen trygga och våga lämna föräldrarna (Drougge, 2002). *Pinneman* kan användas som ett verktyg i verksamheten för att visa barn hur aktiviteterna genomförs. *Skogsknopp* handlar om att barn ska lära sig att skogen är en trygg plats där man kan leka (Westerlund, 2007).

Barn mellan 3-4 år tillhör gruppen *Skogsknytte*. Figuren nyckelpiga är med under verksamheten *Skogsknytte* för att lära barnen om naturen och dess vänner. Det är även viktigt att lära barnen att vara aktsamma om naturen och ta hand om allt som lever där.

Barn mellan 5-6 år tillhör gruppen *Skogsmulle*. På *Skogsmulle* får de fortsätta lära sig vidare om naturen och det som finns där. Tillsammans får barnen upptäcka naturen med alla sinnen. Verksamheten handlar också om att uppmärksamma barnen om allemansrätten och vad den innebär. Barn som går på *Skogsmulle* får träffa figuren *Mulle* och tillsammans sjunger de och är med om olika äventyr (Westerlund, 2007). *Mulle* är en figur som lever i naturen och tar hand om alla djuren som lever i skogen.

1989 blev verksamheten en juridisk enhet, genom ett förslag om att bilda en stiftelse. Stiftelsen bildades genom donationer, med syftet att verka för utvecklingen av I ur och skur (Drougge, 2002, Westerlund, 2007). Samma år bildas *I ur och skur främjandet* som ett eget sammanhållande organ för alla verksamheter med samma pedagogiska idé (Drougge, 2002). I ur och skur främjandet bildades för att styra upp och säkerhetsställa kvaliteten i verksamheten (Westerlund, 2007). 1995 upplöstes detta och de ingår till fullo i friluftsförbundet främjandets organisation (Drougge, 2002). I dagsläget finns det cirka 200 förskolor, skolor, familjedaghem och fritidshem under verksamheten I ur och skur.

2.2 Barnsyn

I ur och skur pedagogiken har en barnsyn där barnet ska vara i centrum. Genom vistelse i naturen ska barnens behov av att utveckla kunskaper, rörelse och gemenskap tillgodose (Westerlund, 2007). Ledarens medverkan gör att man kan utmana barn i sitt lärande genom lek och aktiviteter i naturen. Ledaren utmanar barn genom leken för att de ska utveckla sin fantasi, språk, kreativitet, motorik och den sociala kompetensen. Detta sker genom att ledaren fångar upp barnens intresse och skapar lärande genom både lek och aktivitet. Drougge (2002) anser att fantasin utvecklas genom att det inte finns några specifika leksaker i naturen, eftersom barnen får använda sig av naturens material i leken för att utveckla sitt lärande.

I verksamheter I ur och skur är barnen inte alltid uppdelade efter ålder, under en viss del av dagen är barnen istället uppdelade i åldersblandade grupper. De åldersblandade grupperna används eftersom man i I ur och skur pedagogiken anser att barn lär sig av varandra. I en åldersblandad grupp lär de sig att samarbeta, vara hjälpsamma, visa empati för varandra och vara självständiga (Westerlund, 2007). Detta bygger på ett sociokulturellt perspektiv och Vygotskijs syn om att barn lär sig av varandra (Hundeide 2006).

2.3 Pedagoger

Pedagoger på en I ur och skur förskolan ska vara en ledare som är lyhörd och upptäcker skogen tillsammans med barnen (Westerlund (2007). Det betyder att man som ledare hjälper barnen att använda fantasin i leken. Som ledaren inom I ur och skur ska man vara medagerande, medupplevande, medundersökande och medupptäckande för att kunna utmana och följa barnet i deras lärande (Westerlund & Andersson, 2008). Det är viktigt att ledarna synliggör barnens lärande för att det ska ske en process i aktiviteten, upplevelse, äventyret och leken. Då verksamheten bygger på att vara utomhus är det bra om ledarna är flexibla. Vädret påverkar hur en aktivitet utförs, och kan göra att en aktivitet får ändras. Att vara flexibel handlar inte bara om hur aktiviteten ska byggas upp, det handlar också om att man som ledare tar hänsyn till den enskilda individen (Änggård, 2014). Det är viktigt att barnen får ställa frågor och att det alltid finns en ledare tillhands som kan hjälpa barnet och förklara det som är oklart. Att man skapar en trygghet men samtidigt är lyhörd på barnen är en viktig egenskap för en ledare inom verksamheten. Det finns inte alltid ett klart svar på barnens frågor, det handlar om att man som ledare hjälper barnen att förstå det som är svårt. Ledaren måste inte kunna alla svar på frågorna, utan kan tillsammans med barnen ta reda på dem.

2.4 Lek

Lek av olika slag är en viktig del av I ur och skurs pedagogik då leken värdesätts högt inom verksamheten (Westerlund & Andersson, 2008). Det är i leken som barn utvecklar sin kroppsuppfattning, bygger muskler, rörelse och smidighet. Allt detta utvecklas genom att de får röra sig i naturen över stockar och stenar (Westerlund, 2007). På en I ur och skur förskola

blir naturens material barnens leksaker. Då naturens material är varierande och gratis har barnen en stor mängd av varierande leksaker. Med hjälp av sin fantasi kan barnen skapa egna lektrum i skogen. Enligt Änggård (2014) ger skogen barnen möjlighet till att bygga egna lektrum, detta gör barnen med hjälp av naturens material. Skogen ger även det enskilda barnet möjlighet att dra sig undan och leka för sig själv, naturen ger barn en större yta att vara på (a.a.).

Genom att låta barnen vara ute i naturen får de använda sig av alla sina sinnen och vara kreativa. Ur ett sociokulturellt perspektiv på barns lärande, kan barn redan i tidig ålder använda sig av sin fantasi för att bearbeta upplevda intryck som sker i deras vardag (Vygotskij, 1995). Med hjälp av sin fantasi kan barn använda sig av det material som skogen bidrar med (a.a.). Detta gör att utomhuspedagogiken låter det ske en kreativ process hos barnen.

2.5 Leksaker

I dagens samhälle är det vanligt att barn använder sig av leksaker som kommer från filmer, böcker och tidningar. Leksaker som har en specifik berättelse (Nelson och Svensson, 2005). Barn använder sig i sina lekar av leksaker som de har sett på tv, till exempel *Star Wars* och *Avengers*. Berättande leksaker handlar inte bara om det barnen har sett i media utan även om vad barnen är med om i sin vardag och vilka erfarenheter det har (Nelson & Svensson, 2005). *Mamma, pappa och barn* leken är ett exempel på hur barn använder sig av sina erfarenheter. Barnen använder sig av det som de har mött i sin vardag för att sedan använda sig av leksakerna som berättande.

På en I ur och skur förskola finns det både specifika och preciserade leksaker. Specifika leksaker har en speciell mening där det är ett företag som har grundat leksaken och preciserade leksaker är naturens material som exempel pinnar och rotvälta. Barn kan genom både specifika och preciserade leksakerna använda sin fantasi för att ändra leksakens betydelse (Änggård, 2014). Skillnaden mellan de specifika och preciserade leksakerna är att naturmaterialet – det preciserade -inte har en fastställd betydelse utan den ger barnen större möjlighet till att tolka och använda sin fantasi (a.a.).

Då I ur och skur förskolan tillbringar sin största del av dagen ute i skogen (Westerlund, 2007) använder barnen sig till störst del av naturens material i sina lekar. Naturens material blir i I ur och skur förskolan barnens leksaker, eftersom barnen leker med det som finns tillgängligt för dem i deras närmiljö (Almqvist, 1991). För barnen blir naturens material deras leksak när det tar upp materialet från marken och börjar använda det i sin lek (Nelson & Svensson, 2005). Leksakerna kan enligt Nelson och Svensson (2005) både var primära och sekundära leksaker. Primära och sekundära leksaker tar även Änggård (2014) upp då hon anser att dessa begrepp handlar om att leksaken har en symboliskt eller fysisk funktion i barnens lek.

2.6 Uttrycksformer, föräldrasamverkan och tema/projekt

Utöver forskningen om naturmaterialet tar modellen även upp *olika uttrycksformer*, *föräldrasamverkan* och *tema/projekt*, tre begrepp som Westerlund (2007) anser är viktiga att jobba med inom I ur och skurs verksamheter.

Olika uttrycksformer som I ur och skur förskolan använder sig av är rörelse, drama, musik, skapande och kultur (Westerlund, 2007). Det är viktigt att ledarna stimulerar barnen till att uttrycka sig på många olika sätt, för att barnen ska veta vilket uttrycksätt de föredrar. Ledarna ska sträva efter att stimulera så många av barnens sinnen så möjligt vid inläring av de olika

uttrycksformerna, för att ge dem en större möjlighet att få en rik inlärningsmiljö (a.a.). Skolverket (2010) anser att varje barn ska sträva efter att utveckla sina kunskaper kring de olika uttrycksformerna samt att skapa med hjälp av olika material och tekniker.

Föräldrasamverkan har en viktig och stor betydelse i förskolans uppdrag (Westerlund, 2007). Med detta menas att föräldrarna ska vara delaktiga och tillsammans med förskolan samverka för att få barnen att känna sig trygga i verksamheten (a.a.) Förskolan skall uppmuntra föräldrar att vara intresserade av verksamheten, för att kunna följa sitt barns utveckling. Enligt skolverket (2010) ska förskolan komplettera hemmet för att varje barn ska få bästa förutsättning för att utvecklas och känna sig trygga i verksamheten.

Tema/Projekt handlar om att förskolan skall utgå från barnets intresse. En förutsättning är att barnets behov, deras upptäckter, deras tidigare erfarenheter eller någon ledare upptäcker att barnet behöver fördjupa sig i blir tillgodosett i projektet. Temat/projektet kan vara under en lång eller kort period beroende på vad som ska undersökas. Det är dock viktigt att man går tillbaka och utvärderar vad barnen lärt sig för att se om en utveckling skett (Westerlund, 2007).

3 Pedagogiken I ur och skur

I avsnittet pedagogiken I ur och skur kommer vi att presentera utomhuspedagogik och upplevelsebaserat lärande och vad de har för koppling till I ur och skur. I ur och skurs pedagogik vilar inte på en vetenskaplig grund, utan på utomhuspedagogik och upplevelsebaserade lärande (Drougge, 2002). Vi kommer att redovisa tidigare forskning genom att ta upp två forskare som forskar om leksakens betydelse och naturmaterialet som leksaker i förskolan.

3.1 Utomhuspedagogik

Utomhuspedagogikens syfte är, enligt Brugge och Szczepanski (2006), att barn ska använda sig av hela sin kropp för att lära sig nya saker med hjälp av naturen. Pedagogiken handlar om att ledaren utvecklar barnens sinnen för att lärandet ska bli givande, där känsla, handling och tanke ska bilda en helhet. Ledarna tar tillvara på helheten som barnen bildar för att processen ska bli lärande (a.a.). Genom att man tar med sig leken ut i skogen, anser Dahlgren och Szczepanski (2004), att man ger barnen möjlighet att få uppleva naturen med alla sina sinnen. När man låter barnen få uppleva naturen, låter man barnen få använda sig av sina erfarenheter för att skapa leken. Lundegård, Wickman och Wohlin (2004) anser i sin sammanfattning av utomhuspedagogiken att aktiviteterna och leken ska ske utomhus.

Pedagogiken i en I ur och skur förskola menar att upplevelser och erfarenheter ska hämtas i naturen. Den bygger på att barnen behöver använda alla sina sinnen för att lärandet ska ske (Westerlund, 2007). I ur och skurpedagogik handlar om när lärandet hos barnen sker genom leken med hjälp av naturen och dess material, tillsammans med ledaren. Lärande och lek ska gå hand i hand genom alla aktiviteter som sker inom I ur och skurverksamheten (Westerlund, 2007). Leken är betydelsefull inom I ur och skur. Änggård (2014) anser att leken är både motiverande och lärorik för barnen. I ur och skur pedagogiken handlar inte bara om att vara ute, den handlar också om att ledaren ska veta när, var och hur aktiviteten, upplevelsen, äventyret eller leken ska ha bäst förutsättning för lärande (Westerlund, 2007). Barn och ledare kan vara både inom- och utomhus beroende på väderförutsättningarna och aktivitetens slag. Det handlar om vilken plats som är bäst för barn och ledare att vara på i just den aktiviteten, upplevelse, äventyret eller leken. I ur och skur pedagogiken utgår från utomhuspedagogiken genom att barnen ska använda alla sina sinnen i lärandet och utgå från utomhusmiljön. Pedagogiken innebär också att det är ledaren som ska veta vilken miljö som passar bäst för lärandet (Westerlund, 2007).

3.2 Upplevelsebaserat lärande

Man kan se en koppling mellan utomhuspedagogiken och upplevelsebaserat lärande. Westerlund (2007) menar att båda handlar om att lärandet ska ske med hjälp av människans sinnen och att lärandet är en process.

Upplevelsebaserat lärande innebär att barnen ska använda sin kropp och alla sina sinnen för att utforska omvärlden (Ericsson, 2002). Genom sina upptäckter kan barnen utvecklas och förstå lärandet med hjälp av sina erfarenheter, med en ledare som stöttar barnen (a.a.). Med upplevelsebaserat lärande menar Ericsson (2002) att barnet i olika situationer får möjlighet till att använda sig av de erfarenheter som de har upplevt och kan koppla ihop liknande situationer för att få ett lärande. Med ledarens hjälp skapas nya erfarenheter som barn kan använda sig av i leken tillsammans med andra. För att skapa upplevelser är det viktigt att

barnen får leka och använda sig av sina erfarenheter och sin fantasi. Änggård (2014) menar att pedagogen måste ta hänsyn till att barn lär genom sina erfarenheter. Pedagogen ska utgå från vad barnen har för intresse och utnyttja upplevelserna för att skapa nya erfarenheter hos barnen (a.a.).

För att barnen ska utveckla ett lärande är upplevelserna i både lek och lärande viktiga då de förstår och kan utnyttja dem vid kommande situationer (Lillemyr, 2002). Ericsson (2002) menar att I ur och skur pedagogiken betyder att barnen i verksamheten tillbringar så mycket tid som möjligt ute i naturen. Pedagogiken utgår från att upplevelser blir lättare att förstå ute när barnen använder sin fantasi i större omfattning än vad de gör inomhus. När barn är ute i skogen har de inte lika mycket specifika leksaker att tillgå som de har inomhus (a.a.). Från att skogen ha varit en naturlig del av vardagen har den blivit något som vi måste söka oss till för att få ta del av. I och med att samhället i snabb takt förändras blir inte naturen en lika naturlig del i vardagen som den har varit. Intresset att vara i naturen tenderar att fokusera på aktiviteter i stället för allmänna naturupplevelser. Att vistas ute i naturen gör att upplevelserna barnen är med om blir mer konkreta (Ericsson, 2002). Detta beror på att det man upplever berör alla barnens känslor, sinnen, värderingar och tankar, som gör att det blir ett varaktigt lärande(a.a.).

När barn är ute i naturen främjas de deras fysiska utveckling och växande, eftersom de genom naturens hinder får träna sin motorik på ett naturligt sätt (Ericsson, 2002). Ofta är utemiljön runt förskolan tillrättalagd och det finns få ställen där barnen kan klättra och öva balansen på samma sätt som de kan ute i skogen. Enligt Änggård (2014) hävdar många forskare att materialet som naturen bidrar med gör att barnen ofta leker fysiska lekar. Detta gör att barn som går på en förskola med profilen I ur och skur, kan ha svårt att leka stilla sittande lekar inomhus, eftersom barnen är vana vid att vara utomhus där materialet bidrar till att röra sig och vara aktiv. Barn på en I ur och skur förskola får den positiva upplevelsen av att vistas ute i naturen, då det sker på ett naturligt sätt. Änggård (2014) anser att utomhusverksamheten hjälper barnen att utveckla sin motorik och kondition genom att de får utmaningar för sin nivå. Eftersom dagens barn har tillgång till diverse elektronikartiklar blir deras naturliga rörelseträning oftast inte tillgodosedd. Barnen blir oftast stillasittande och vilket inte främjar deras inläring (Ericsson, 2002).

Att vistas ute i naturen har också en stor inverkan på den sociala kompetensen. I inomhusleken skapas det en social ordning bland barnen där mönster, roller och rangordning blir synliggjorda. Oftast medför det svårigheter för barnen att bryta dessa roller och barnen får en medvetenhet om vart hen har för plats i gruppen (Ericsson, 2002). Dessa suddas ut när barngruppen vistas i naturen då barnen har andra egenskaper än i inomhusleken (a.a.). Oftast krävs det andra egenskaper när man klättrar, hoppar och tar sig fram i naturen än det krävs. Det barn som anses svagt kan i utomhusaktiviteter visa andra färdigheter än det har kunnat göra inomhus. Barn som hamnar i ett fack i sociala sammanhang i inomhusleken får oftast en annan roll när barnet leker ute. Barnet kan då ha andra erfarenheter och blir socialt starkt genom att ha erövrat kunskaper som är användbara utomhus (Ericsson, 2002).

4 Teoretiska utgångspunkter

Vi kommer här i teoretiska utgångspunkter att presentera sociokulturellt perspektiv och bearbeta begreppen fantasi och kreativitet. Vi kommer även att behandla Hangaard Rasmussen tankar kring vad som är en leksak och vad den har för betydelse, för att sedan koppla hans tankar till vad Änggård syn på primära och sekundära leksaker är.

4.1 Sociokulturellt perspektiv

Verksamheten i en I ur och skurförskola ska utgå från en modell där barnet är i centrum. Man ser varje barn som kompetent, genom att man tar till vara på deras kunskap och utgår med hjälp av naturen ifrån dem i aktiviteterna (Änggård, 2014). I ur och skur pedagogiken utgår från att barnen lär sig genom varandras erfarenheter i både aktiviteter och leken. Genom att barnen får vara i åldersblandade grupper och byta erfarenheter med varandra skapas ett lärande. Detta är ett sociokulturellt perspektiv på barn, vilket betyder att barn lär sig av varandra (a.a.) Vygotskij, som grundade den sociokulturella teorin, ansåg att barn skapar sina kunskaper genom att tolka och använda sig av både sina erfarenheter och med hjälp av fantasin i sina lekar (Vygotskij, 1995). Vygotskij menar att barns lärande kan påverka utvecklingen och att lärande också är utvecklande (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2006). Hundeide (2006) anser att ur ett sociokulturellt perspektiv sker lärandet hos barnen tillsammans med andra, där omgivningen spelar en stor roll på hur och när lärandet sker. Som även Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) anser är att utveckling och lärandet inte kan begränsas till en psykologisk och biologisk process, utan också är knuten till det kulturella, sociala, språkliga och praktiska kontexter där lärandet sker.

Ur ett I ur och skur perspektiv ses naturen som barnens omgivning där naturens material blir barnens leksaker i deras lekar. Barnen använder sig av sina erfarenheter när de leker. Då använder de sig av leksakerna på ett sådant sätt som gör att leksakerna får en betydelse i barnens lek. Hangaard Rasmussen (2001) anser att barnen, för att bearbeta det som händer i verkligheten då de vill leka med svärd och pistoler, skall få leka med pinnar. Han menar att vi vuxna får prata om det och bearbeta på det sättet om allt som händer i världen då måste barnen få bearbeta på sitt sätt genom leken (Vygotskij, 1995). Vygotskijs tankar kring barnens lek handlar om deras upplevelser och känslor (Lillemyr, 2002, s. 144-150). Det gör att fantasin har en stor betydelse i leken och får en viktig roll för att barnen ska kunna bearbeta de känslor och upplevelser som uppkommer när de leker (Vygotskij, 1995). Genom att i en I ur och skur förskola, där de tillbringar dagen ute i naturen, ger ledarna möjlighet för barnen att utveckla sin fantasiförmåga (Änggård, 2014).

4.2 Fantasi och kreativitet

Fantasi är ett begrepp som Vygotskij (1995) anser är när barn använder sig av sina tidigare erfarenheter och skapar situationer i verkligheten. Författaren påstår vidare att fantasin hos barn för det mesta synliggörs i leken (a.a.). Leken är platsen där barnen kan utveckla sina erfarenheter som de för det mesta får från de vuxna. Barn har en stor förmåga att härma vuxna och ta med sig det in i leken, som gör att det blir ett samband mellan verkligheten och fantasi. Att ett barn leker med en pinne och låtsas att det är en häst anser Vygotskij (1995) är barnets fantasi. Någon som står utanför leken ser endast att det är en pinne, medan barnet ser det som något helt annat. Fantasin i leken är något som andra inte ser i verkligheten, fantasin skapar situationer med hjälp av material (a.a.). Barn på en I ur och skur förskola har naturen som sitt material som Änggård (2014) anser inte är lika styrande som specifika leksaker kan vara.

Naturmaterialet bjuder in barn till att använda sig av sin fantasi eftersom materialet inte har någon fastställd betydelse. Vygotskij (1995) påpekar vidare att ju mer erfarenheter en person har, ju mer material har den till att använda sig av sin fantasi. Hur kan man då påstå att barn har en större fantasiförmåga än vuxna? Vygotskij menar att barndomen är den period då fantasin utvecklas som mest, vilket gör att barn använder sig mer av fantasin än vad vuxna gör (Vygotskij, 1995). Barnen går in i fantasins värld och leker utifrån sina erfarenheter för att kunna bearbeta dessa på ett sätt som gör att barnen får nya erfarenheter(a.a.).

4.3 Leksakernas betydelse

Torben Hangaard Rasmussen diskuterar vad som är en leksak och om det är leken som avgör om det är en leksak eller inte (Hangaard Rasmussen, 2002). I barns vardag ser de leksaker överallt, de finns i deras hemmiljö och det finns i reklamen på tv. I reklamen visas hur barnen ska använda leksakerna och vad de har för betydelse. Genom att leksakerna har en betydelseladdad förmåga, får barnen mindre chans att utveckla sin egen fantasi (a.a.). På en I ur och skur förskola använder sig barnen till största delen av naturens material i leken. Är det leken som avgör om naturens material är en leksak eller är allt material i skogen leksaker? Barn som går på en förskola med profilen utomhuspedagogik är vana vid att leka med naturens material. Naturen blir då barnens lekrum och materialet som finns i skogen blir barnens leksaker.

Ur ett fenomenologiskt perspektiv ses inte leksaken som ett objekt förutom då den används i leken (Hangaard Rasmussen, 2002). Det innebär att leksaker inte har någon specifik betydelse förrän den används tillsammans med barnen i leken. Det gör att en pinne kan i leken vara vad som helst, men utanför leken blir det bara en pinne. Enligt Almqvist (1991) menar hon att naturens material är tillfälliga leksaker. Det är leksaker som barnen använder sig i leken men sen utanför leken så har materialet ingen specifik betydelse, utan då är det bara en pinne.

När barnen använder sig av naturens material och leker att en pinne är en häst anser Hangaard Rasmussen (2002) att barnen använder sig av materialet för att göra något som de vill göra i sin egen vardag. I detta sammanhang menar Hangaard Rasmussen att barn som leker att en pinne är en häst, vill rida på en häst i verkligheten. Barnen använder sig av sina erfarenheter genom att bearbeta dessa eller leker något som de vill uppleva i verkligheten.

4.4 Primära och sekundära leksaker

Leksaker och lekredskap är två olika begrepp som Hangaard Rasmussen (2002) använder sig av för att separera olika material. Leksaker är, enligt Hangaard Rasmussen, något som barnen använder sig av som ett material i leken. När barn leker med leksaker är det materialet som styr leken och har en specifik betydelse. Enligt Änggård (2014) handlar det om sekundära leksaker då leksaken är symbolisk. Lekredskap används i leken då det handlar om att rörelsen ligger i fokus (Hangaard Rasmussen, 2001). Detta säger Änggård (2014) handlar om primära leksaker, då den fysiska aktiviteten ligger i fokus före materialet. Genom att den fysiska rörelsen ligger i fokus får inte leksaken en specifik betydelse, det är rörelsen som blir syftet i leken. De primära och sekundära leksakerna är två begrepp som avgör hur materialet används i leken (a.a.). Detta gör att leksakerna kan få olika betydelse. Antingen är det de fysiska eller leksaken som styr leken. Genom att leksakerna får olika betydelser får leksakerna olika förmågor i leken. Det gör att antingen är det leken som väljer materialet eller så är det materialet som väljer leker.

5 Metod och genomförande

I metod avsnittet kommer vi att presentera hur vi har gått till väga för att komma fram till vårt resultat utifrån vårt syfte och våra frågeställningar. Syftet är att undersöka hur barn i en I ur och skur förskola använder sig av naturmaterialet i sina lekar. Med hjälp av naturens material vill vi undersöka hur barn använder sig av sin fantasiförmåga för att utveckla materialet i deras lekar. Vi har valt att använda oss av observation som metod i en I ur och skur förskola tillsammans med en barngrupp i åldrarna 3-5 år.

5.1 Observation som metod

Metoden observation använder forskare sig av för att få fram material om det som sker i verksamheten (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). Eftersom observationsmiljön är i skogen blir naturmaterialet naturligt barnens leksaker och lekredskap. Utifrån vårt syfte och frågeställningar valde vi att fokusera våra observationer på barnen och inte pedagogerna, det gjorde att vi valde observation istället för intervju.

Genom att använda observation som metod kan analysen av observationen synliggöra vad som sker i barnens lek. Observation gör att vi som forskare kan gå in på djupet och studera vad barnen gör i leken och vad de använder sig av för material. Då ämnet handlar om hur barnen använder sig av materialet i sin lek anser vi att det behövdes en metod som synliggör detta. Observation är en metod som forskare använder sig av för att samla in material på det som sker i olika sammanhang, detta sker med hjälp av synen och hörseln (Eriksson Barajas et al. 2013).

Ostrukturerad observation

Beroende på hur datainsamlingen sker kan en observation vara både strukturerad och ostrukturerad (Eriksson Barajas et al. 2013). En strukturerad observation menas med att problemet som ska studeras måste vara väl definierat så att man har bestämt vilka situationer och beteenden som ska vara med i observationen. Medan med en ostrukturerad observation kan man genom att använda sig av ett utforskande syfte av problemet inhämta obegränsat med information (Patel & Davidson, 2011). Då vårt syfte är att undersöka hur barn i en I ur och skur förskola använder sig av naturmaterialet i sina lekar har vi valt att använda oss av fältanteckningar under våra observationer, så därför blir vår observation ostrukturerad. För att kunna synliggöra det som sker i barnens lek anser vi att vi inte hade fått ut lika nyanserat material, om vi gjort på något annat sätt.

Delaktig och icke delaktig observation

Det finns olika sätt att observera på för att få fram det materialet man behöver. Observatören kan vara både deltagande och icke deltagande (Eriksson Barajas et al. 2013). Observatören kan även vara känd eller okänd för barnen som är med i observationen (Patel & Davidson, 2011). Vilken deltagande man som forskare väljer att använda sig av, kan göra att resultatet blir olika(a.a.). Genom att vara deltagande i observationen gör att man får en klarare bild kring vad leken innebär. Under en deltagande observation har man möjlighet att fråga barnen under lekens gång. Nackdelen med att vara deltagande observatör är att personen som observerar kan påverka barnens lek. Detta blir icke deltagarens fördel då barnen inte blir påverkade. Den icke deltagande forskaren kan på så sätt få en annan bild om materialets betydelse än vad den egentligen har i leken, vilket kan vara en nackdel då barnen har en annan

syn på materialets betydelse än den vuxna. Valet vi gjorde att använda sig av både deltagande och icke deltagande observatör är för att vi ville få olika synvinklar på samma lek.

Eftersom vi var på en förskola som en av oss är vikarie på, blev den personen känd för barnen. Den kända deltagande observatören kunde lätt gå in i leken och vara med utan att leken avbröts. Under första observations tillfälle fick den kända deltagande observatören svårt för att sätta sig in i rollen som observatör. Det gjorde att hon inte fick något observationsunderlag denna dag. Troligtvis skedde detta då barnen är vana vid att hon leker och är aktiv i deras lek Enligt Patel och Davidson (2011) kan det vara svårt för en känd deltagande observatör att observera gruppen då den kan ändra individernas beteende, men däremot en okänd deltagande observatör gör inte det. Genom att observera utifrån olika deltaganden får man som observatör en bredare bild av samma observation. Detta gjorde att vi både fick en syn kring vad som händer om man som observatör är med i leken och hur den uppfattades utanför. Eftersom den ena forskaren ställde frågor fick vi veta hur barnen uppfattade leken. Medan den icke deltagande forskaren fick en bild kring hur man som vuxen ser och uppfattar leken och dess betydelse.

5.2 Förberedelse och etiska faktorer

Att observera på I ur och skur förskolan, *Skogsgläntan*, valdes utifrån att det var den som låg närmast, men den valdes även eftersom det redan fanns kontakt mellan förskolan och en av observatörerna. På förskolan finns två avdelningar med åldrarna 3-6 år, *Stubbe* - och *Kotte*-gruppen. I varje barngrupp finns det en förskollärare som har det pedagogiska ansvaret och två barnskötare. Det finns även en avdelning för barn i åldrarna 1-3 år. Vi valde att observera barngruppen *Kotte*, eftersom förskoleläraren som arbetar i den barngruppen var där flest utav våra observationsdagar. Valet av att ha barn i åldrarna 3-6 år var för att vi ville kunna föra en verbal kommunikation mellan barnen.

Den personliga kontakten som redan fanns mellan förskolan och en av observatörerna gjorde att det snabbt blev en bra relation tillsammans med både föräldrarna och pedagoger. När vi hade fått godkänt att observera barnen planerade vi observationerna efter förskollärarnas scheman. Barngruppen som vi skulle observera är i åldrarna 3-5 år. Åldern på barnen valdes för att vi ville kunna föra en verbal kommunikation i observationen när vi var delaktiga tillsammans med barnen. Med mindre barn hade inte dialogen varit lika berikande. Som observatörer ville vi kunna kommunicera tillsammans med barnen i deras lek.

Förskollärarna planerade även verksamheten efter våra önskemål och gav oss tips och idéer kring vilka platser vi kunde gå till. Pedagogerna berättade för barnen om att det skulle komma två studenter och vara med på olika aktiviteter under två veckor. När vi kom till förskolan fick vi berätta om vad vi skulle göra och varför. Patel och Davidsson (2011) anser att det är viktigt att ha ett samtycke med barnen när man börjar observera och att också ha deras godkännande att vilja medverka. Detta handlar om samtyckeskravet, då deltagarna har rätt att själva bestämma själva medverkan i studien.

När det gäller observation av barn är det också viktigt att man som forskare har föräldrarnas samtycke till detta. Därför skickade vi också ut en förfrågan om detta till föräldrarna. Då fick även föräldrarna information om syftet med studien vilket täcker informationskravet (Patel & Davidsson, 2011). Denna förfrågan om godkännande skickades ut i ett tidigt skede av forskningsprocessen. Vi skickade ut förfrågan till alla föräldrar som hade barn i kottegruppen, men även till alla mullebarn från stubbegruppen då vi var med i aktiviteter som bara är för

alla mullebarnen. Med hjälp av förskollärarna, fick vi tillbaka de flesta blanketter i tid. Vi valde att starta observationerna med de barn vars föräldrar hade gett sitt godkännande, men redan i slutet av första observationsveckan hade vi fått godkännande från alla föräldrar.

I en forskningsrapport är det viktigt att man som forskare anonymiserar alla i studien (Eriksson Barajas et al. 2013). Det innebär att som forskare får man inte nämna namn på förskolan, avdelningen, orten eller barnen, detta för att barnen inte ska kunna bli igenkända. Det är detta som handlar om konfidentialitetskravet där sekretessen på förskolan är stark och barn måste vara anonyma (Patel och Davidsson, 2011). Utifrån den etiska faktorn valde vi att ändra namn på allt som kunde relatera texten till den specifika förskolan. Enligt Vetenskapsrådet (2011) ska man som forskare anta etiska principer. I och med att man forskar om människor bör man hålla de fyra huvudkraven synliga. Speciellt viktigt är att hålla individerna konfidentiella. För att få rätt ålder på barnen fick barnen ha kvar rätt namn i urvalet. Därefter ändrade vi alla namn, för att vi lättare skulle kunna relatera och diskutera om de olika observationerna mellan varandra.

När man gör en forskningsstudie där man väljer att göra en minde empirisk studie ska man enligt Patel och Davidsson (2011) ha koll på nyttjandekravet, som innebär att man endast får använda sig av materialet i den studie som man har fått godkännande för (a.a.). Man får inte använda sig av samma observationsmaterial i någon annan forskningsstudie.

5.3 Genomförande

Observationerna skedde under två timmars pass, både på för- och eftermiddagar, för att vi ville kunna se varierande verksamheter. Observationen pågick i fem dagar under en period på två veckor. Första och fjärde gången pågick observationerna under eftermiddagstid mellan 13.00 - 15.00 och de andra dagarna skedde observationerna på förmiddagarna mellan 9.30 - 11.30. Vi valde att göra fältanteckningar med fem frågor (bilaga 3) som stöd, frågor som valdes utifrån syfte och frågeställningar. Då vi valde att göra våra observationer i skogen var video eller ljudupptagning inget alternativ, eftersom ljudet försvinner i skogen och vädret kan ändras. Det blev problem när det började regna och blev fuktigt ute, då det blev svårt för oss att medverka i barnens lek och samtidigt utföra fältanteckningar. Vi valde då att först vara delaktiga i leken och sedan sätta oss under ett vindskydd för att skriva ner det vi hade iakttagit i barnens lek och hur deras val av material såg ut.

Svårigheten att skriva samtidigt som vi observerade, innebar att det blev svårt att få bredd på observationerna. Detta anser vi hade blivit annorlunda om valet hade funnits att använda video eller föra fältanteckningar på plats. När vi valde att inte föra anteckningar på plats, gjorde detta att det blev svårare att komma ihåg vad som sades i de olika lekarna. Då vårt syfte med vår studie är barnens val av material och hur de använder sig av naturmaterialet i sina lekar och inte om kommunikationen mellan dem, blev materialet ändå tillräckligt stort för att kunna analyseras. Med hjälp av naturens material ville vi undersöka hur barn använder sig av sin fantasiförmåga för att utveckla materialet i sina lekar. Genom att förskolan inte har några specifika leksaker när barnen leker i skogen blir naturmaterialet som utgör leksaken, det barnen gör det till.

5.4 Observations tillfällen

Första dagen tillbringades med alla *Kottebarnen* och även *Mullebarnen* från *Stubbgruppen*. Barnen och två ledare gick till en skog, en bit bort från gården, som heter *Barrskogen*. *Barrskogen* är den enda skogen som har en rinnande bäck med ett vattenfall. Andra och femte

dagen tillbringades på *Skogsmulle* i *Mulleskogen* tillsammans med de äldsta barnen på förskolan. Tredje dagen skedde observationen i *Kotteskogen* tillsammans med de äldsta barnen där de hade *Bokstavs jakt*. *Bokstavsjakten* är en aktivitet som förskolläraren har tillsammans med de äldsta barnen för att uppmärksamma alfabetet.

Den fjärde dagen fick barnen upptäcka en helt ny plats som de tillsammans med pedagogerna döpte till *Trollskogen*. Att gå till en ny plats var en av ledarnas idé. Då en ny plats kunde ge barn nya möjligheter att använda sin fantasi med nytt naturmaterial, medan vi anser att de på en känd plats, bidrar till fortsatta fantasilekar med redan känt material. Detta gjordes tillsammans med alla *Kottebarn* som var på förskolan den eftermiddagen. Vi fick dock inte så mycket observationsmaterial som vi trodde att vi skulle få. Detta antar vi berodde på att barnen på denna nya plats inte kände en trygghet till platsen. Barnen behövde först förstå vilka regler som gällde på platsen för att sedan kunna använda sig av sin fantasi och skapa lekar. Under denna observation höll sig barnen nära ledarna och var i behov av deras guidning för att skapa leksituationer.

5.5 Bearbetning

När man som forskare ska bearbeta sina observationer på djupet kan man göra detta utifrån en kvalitativ undersökningsmetod (Patel och Davidsson 2011). För att man ska kunna bearbeta detta på ett bra sätt bör man göra detta medan materialet är färskt (a.a.). Utifrån detta valde vi att börja bearbeta våra observationer direkt efter att vi hade materialet sammanställt. Efter fem dagars observation hade vi nio observationer som behövde bearbetas. För att bearbeta de observations tillfällen som fanns skrevs materialet, som framkommit genom våra observationer, ner och överfördes till ett dokument på datorn. Bearbetningen av observationen skedde efter hur observationerna följde syftet och frågeställningarna. De observationer som hade mest empiriskt underlag fick även en stor faktor i bearbetning av observationerna. Utifrån dessa punkter blev det endast en av observationerna som inte sammanställdes, den om två pojkar vid en bäck, var den som vi valde att inte ta med i resultatet eftersom vi ansåg att den inte höll de krav som vi ställde på en observation. Den största faktorn var att det inte fanns tillräckligt med empiriskt underlag om observationen. Det fanns inte så mycket text i den observationen som kunde bearbetas och användas i resultatet.

Efter sorteringen av observationerna blev det åtta observationer kvar som blev vårt underlag till resultatet. Några av observationerna kunde bearbetas till resultatet tillsammans då det hade samma empiriska underlag. Skillnaden på de olika observationerna var att de var olika observatörer som hade observerat leken. Utifrån de teoretiska utgångspunkterna, sociokulturellt perspektiv, och Hangaard Rasmussen teori kring leksakens betydelse och sekundära och primära leksaker har vi granskat observationerna. Genom granskningen valde vi att använda oss av underrubrikerna primära- och sekundära leksaker och barnens fantasiförmåga. Med hjälp av dessa underrubriker kunde observationerna sorteras utifrån hur barnen använder sig av naturens material som primära- eller sekundära leksaker. När sammanställningen var färdig fortsattes resultatdelen med att se utifrån våra observationer på hur barnen använder sin fantasiförmåga i leken. För att få en bra förklaring kring hur våra observationer såg ut valde vi att göra utdrag från fältanteckningarna i resultatdelen. Utdragen är inte hela observationsmaterialet utan det är en del där det viktigaste är synligt. Det viktigaste valdes ut efter vad som synliggör begreppen som tas upp i de olika kapitlen.

6 Resultat

6.1 Primära leksaker och lekredskap

Eva Änggård (2014) menar att i primära leksaker är det rörelsen som är i fokus under lekens gång. Detta ser man i observationen Anna 5:9 och Sara 5:8 när de leker häst i skogen.

Anna 5:9 och Sara 5:8 leker att en stubbe är en båt. De använder sig av båten för att komma först till Australien sen Europa för att tävla med sina hästar. När de är framme springer de omkring och hoppar över stubbar och pinnar. De berättar att de hoppar över hinder med sina hästar... det är på en tävling... De tar en lång pinne och lägger över två stubbar så det blir ett hinder. Sen hoppar det över hindret som de har byggt...

Detta observationsmaterial visar oss att det är rörelsen om att vara hästar som ligger i fokus i denna lek. Både Anna och Sara berättar om att de ska tävla med sina hästar samtidigt som de visar med kroppen och ljud att de är hästar. Detta gör att Anna och Saras lek handlar om att de använder sig av naturens material som primära leksaker. Haggard Rasmussen (2002) menar i sina studier att naturens material blir Anna och Saras lekredskap. Anna och Sara använder sig av sina kroppar som verktyg för att bli häst. De gör då att de använder sig av naturens material för att kunna röra sig, naturens material får ingen specifik betydelse för att leken ska kunna fortgå. Det betyder att materialet har en betydelse i leken men de är inte materialet som styr hur leken är uppbyggd. Leken med Anna och Sara går ut på att leka att de är hästar.

Man ser hur barn använder sig av primära leksaker i Jennys lek på en bergsknalle 5:9. Även hon använder sitt naturmaterial som ett lekredskap för att leka i skogen.

... Hon klättrar upp för en bergsknalle och kanar ner på magen för att göra om proceduren. Bergsknallen har blöt mossa på sig som gör att det blir lätt att kana på den. När hon gjort detta en stund får hon sällskap men det barnet gör inte samma utan klättrar upp och hoppar ner. Jag frågar barnen vad bergsknallen är för något och får svar av Jenny att det är en rutschkana och det andra barnet svarar att det är en trampolin...

Precis som Anna och Sara använder även Jenny naturens material som primära leksaker. Leken handlar om att åka nerför bergsknallen, det gör att rörelsen blir det som är i fokus. Då hon leker att bergsknallen är en rutschkana blir naturmaterialet symboliskt när hon åker nerför bergsknallen. Men natur materialet är inte symboliskt från början, då den handlar om att hon vill åka rutschkana. Det gör att bergsknallen inte ligger i fokus eftersom det är rörelsen som dominerar. Efter ett tag när hon har åkt ner några gånger för bergsknallen kommer det flera barn och fortsätter med samma lek där rörelsen ligger i fokus, med skillnaden att dessa barn hoppar nerför bergsknallen. Även i den leken är det rörelsen som ligger i fokus eftersom barnen leker att de hoppar från en trampolin.

I observationen om hästlek är naturens material uppbyggt efter vad leken skulle handla om. Det betyder att leken från början var bestämd och vad den skulle handla om. De valde material utifrån vad leken hade för handling. Anna och Sara börjar med att leka häst för att sedan välja vilket material som de vill använda sig av. Detta få veta eftersom det är en delaktig observation. Anna och Sara berättar för varandra hela tiden om vad de ska göra.

Under observationen med Jenny vet vi inte om den är planerad innan eller om hon såg bergsknallen och sedan kom på att hon ville åka rutschkana. Svaret vet man inte om eftersom hon väljer att inte berättar vad hon vill eller ska göra.

Barrskogen är en välkänd plats för barnen. I en observation där använder sig Simon 5:10 av naturens material för att röra sig. I skogen ligger ett dött träd som Simon väljer att använda sig av i sin lek.

... Simon hittar en avbruten pinne att slå på trädet och marken, ledaren tycker det ser farligt ut och föreslår att han ska hitta en kotte på marken och använda den som klubba i stället, Simon provar förslaget men tycker inte det funkar så bra så han återgår till att slå. Efter en stund tröttnar han och använder sin kropp för att försöka rulla trädet då det är alldeles för tungt fortsätter han med en gren som är till hälften avbruten. Han snurrar och knäcker grenen för att få loss den...

Utifrån denna observation upptäcker man tydligt att Simon vill ha rörelsen om att slå. Han får ett förslag från en ledare, som inte är observatör, där rörelsen inte ligger lika starkt i fokus men upptäcker ganska snart att det inte är något för honom. Han utvecklar hela tiden sin lek genom att komma på flera saker han kan göra för att rörelsen ska vara i centrum. Han börjar med att slå en pinne mot trädet, fortsätter med att försöka flytta hela trädet och slutar med att försöka få en pinne att lossna ifrån trädet. Under hela observationen handlar det om att han använder sig av hela sin kropp.

Man kan se genom alla observationer att det är rörelsen som ligger i centrum. Beror det på att vädret var kallt och barnen förstod att de var tvungna att röra på sig för att inte frysa? Eller handlar de om att barnen är vana med att vara i skogen och ha rörelse och de fysiska i centrum? Enligt Änggård (2014) kan barn på en I ur och skur förskola ha svårt till att leka stillasittande lekar då författaren menar att skogen bidrar till aktiva lekar där rörelsen är i centrum.

6.2 Sekundära leksaker

Eva Änggård (2014) tar i sin studie upp sekundära leksaker. Hon menar att när barn leker med leksaker får dessa leksaker en specifik betydelse. Leksakerna blir sekundära eftersom de har en symbolisk betydelse för leken. Hangaard Rasmussen (2002) anser att om man ser leksaker ur ett fenomenologiskt perspektiv är leksaker inte ett objekt förrän det används i leken. Det betyder att en pinne i leken kan vara vad som helst men när man inte leker är det bara en pinne. På en I ur och skur förskola använder man sig av naturen som lekrum, här finns det inte några preciserade leksaker utan barnen använder sig av naturens material i lekarna.

Materialiets betydelse

I flera observationer ser man att både rörelsen och det symboliska ligger i centrum. I det flesta observationer ser man att det är naturmaterialet som är det centrala då barnen utgår ifrån naturmaterialet för att skapa leken. Detta ser man när Björn 5:10, Simon 5:10 och Jens 5:1 leker att de är Avengers i skogen.

Björn, Simon och Jens bestämmer tillsammans att de ska leka Avengers, Hjältar, Hulken, Kapten Amerika och Hawkeye. De letar upp svärd och pilbåge som de bygger ihop med ett snöre och använder i leken... De hoppar upp på en rotvälta och börjar slå på den. *Det är en fiende* säger en av pojkarna.

Man ser att barnen använder sig av en lek och ett naturmaterial för att vidare skapa leken. Från början springer de runt med leksakerna, som de har tillverkat av pinnar och snöre, i handen. Naturmaterialet föreställer ett svärd och en pilbåge. Här ser man att barnens naturmaterial är symboliskt och det är utifrån en lek och ett material som barnen bestämmer hur leken ska gå till väga.

... Ledaren blir inbjuden till leken ... Fällan är till djuren. *En björn kanske*, säger Simon. En ledare som observerar sitter på stubben tillsammans med Simon. Då Jens kommer med en pinne som ska vara en pickadoll för att skjuta de onda ... Simon, Björn och Jens ... använder en stubbe för att steka ledaren ... denna gången använder de en annan stubbe för att koka henne ...

Barnen hittar en rotvälta som de leker är deras fiende. Rotvältan ändrar betydelse när ledaren som även är observatör träder in i leken på barnens initiativ. Ledaren blir då delaktig och leken får en ny vändning, där rotvältan blir en fälla som de ska fånga saker i. De gör även ledaren till medaktör i leken och skogens material får ny betydelse i leken. Även om det plockas in och ut material som bara har betydelse i leken en stund innan barnen ändrar leken är det materialet som styr leken inte det fysiska.

I denna observation är det "leksaker" (Hangaard Rasmussen, 2002) som styr vad handlingen och leken ska utgöra. Barnen grundade leken utefter en idé de hade och plockade in materialet efter hur de planerade att leka.

Även om pojkarna springer runt på olika platser i skogen behåller de materialet de började leka med, men ändrar det flera gånger efterhand i leken. Änggård (2014) anser att med hjälp av sin fantasi kan barnen ändra naturmaterialets betydelse.

... Karl och Robin har byggt ett skåp på sin bil (rotvälta) för att skydda ledaren. De hjälper henne så hon kommer dit och då är hon fri och ingen kan ta henne. Karl och Robin kör iväg ledaren och säger *nu är du räddad*.

Karl 4:11 och Robin 5:1 leker en egen lek men blir involverade i de andra pojkarnas lek. Barnen försöker rädda ledaren i deras bil. På bilen har de byggt ett skåp som ledaren får krypa in i för att bli räddad. De hjälper ledaren in i billådan och säger *nu har vi räddat dig*. Det betyder att ledaren är du fri och ingen kan ta henne. Även här har materialet en symbolisk betydelse och det hade inte gått att leka leken utan materialet. Materialet är rotvältan som föreställer en bil med ett skåp på.

Erfarenheter om bokstäver

En dag väljer personalen på förskolan att gå till en ny plats som barnen aldrig har varit på. Simon 5:10 kommer fram till platsen och efter ett bra tag hittar en pinne som han använder som en såg tills han upptäcker att den går att böja på. Han börjar bilda olika bokstäver och siffror med hjälp av det naturliga materialet som han har hittat i skogen.

Simon hittar en pinne... Pinnen går att böja på utan att den går sönder. Han böjer på den lite och berättar för oss att han har gjort ett P sen vänder han den upp och ner så det blir ett b, efter det vänder han på den ingen och då blir det ett d. Han fortsätter att göra olika bokstäver och även några siffror... han bildar även ord efter de bokstäver han kan göra.

När en av ledaren som är en av observatörerna börjar lägga olika bokstäver reagerar två barn på vad ledaren gör och blir nyfikna på vad som sker.

... en av observatörerna gör ett E på marken, då ropar Erik till och säger att det är hans bokstav. Han berättar för ledaren om alla andra hans kompisar som börjar på E.

Erik 3:9 blir uppmärksam och upptäcker att det är hans bokstav som ledaren gör. När Erik berättar om alla hans kompisar som börjar på E blir Oliwer 4:4 lite besviken då han upptäcker att det är svårt att göra ett O som inte blir kantigt.

... Oliwer kommer på att det är svårt att göra ett fint och bra O av pinnar. Han berättar att hans bokstav är O. Erik ropar till igen och pekar på en svamp som sitter på en stubbe och berättar att det ser ut som ett O. Oliwer blir nöjd att de har hittat något som ser ut som hans bokstav.

Även i denna lek är det naturens material som dominerar i leken. Pinnarna och svampen blir en sekundär leksak. Det är genom leken som Simon upptäcker att man kan göra olika bokstäver och siffror av pinnen. Simon kommer på sin lek utifrån materialet han har hittat i skogen, det gör att det är pinnen som bestämde med hjälp av Simon hur leken skulle gå tillväga. Med hjälp av den sekundära leksaker kan Simon inspirera andra barn och ledare till att fortsätta med bokstäver. I bakgrund under barnsyn tas det upp från Westerlund (2007) hur viktigt det är att pedagogerna tar upp det barnen leker för att uppmuntra barnet tillsammans med andra. När ledaren tar upp Simons idé och börjar göra bokstäver själv gör det att tanken om bokstäver inspirerar de andra barnen. Detta gör att barnen, tillsammans med ledaren, vill fortsätta göra flera bokstäver med pinnarna.

Oliwer och Erik vill hela tiden ha stöd av ledaren för att använda sig av materialet. Men de är hela tiden bestämda över vad ledaren ska göra med valet som barnen har gjort av materialet. I denna observation bestämmer barnen material medan ledaren bestämmer hur bokstaven ska göras eftersom barnen ännu inte kan göra den själv.

Samma material olika betydelser

Även i observationen tillsammans med Karl 4:11 och Niklas 5:5 använder de sig av sekundära leksaker i sin lek, där naturmaterialet har en symbolisk betydelse i leken. Materialet har en stor betydelse för att leken ska fortgå. Karl och Niklas leker på samma ställe med samma material, men materialet har olika betydelse för dem.

... De använder sig av grenar och ett snöre som de har hittat i skogen. Karl leker att han försöker lyfta ett träd, han leker att det är en skogsmaskin. Medan Niklas bygger en fälla till tjuvarna ... Karl börjar ta bort snörena från pinnarna. För att sedan sätta ena ändan runt en gren och den andra ändan i ett litet träd. Sedan lyfter han upp trädet så att grenen lyfter från marken.

I leken använder barnen sig av pinnar och ett snöre som de har hittat i skogen. Detta material blir barnens leksaker och lekredskap. Karl använder sig även av ett litet träd för att få sin skogsmaskin att fungera. Med hjälp av en pinne, snöre och ett träd kan han försöka lyfta pinnen ifrån marken. För Niklas, som bygger en fälla, får pinnarna och snöret betydelse som byggmaterial, för att han ska kunna bygga en fälla.

För barnen har allt material en symbolisk betydelse i leken. Leken går inte att leka utan materialet, därför blir barnens val av naturens material sekundärt. I Karls och Niklas lek kan de använda sig av samma material fast de har olika betydelser i deras lek. Materialet som barnen delar på är samma i grunden men de har skilda betydelser i leken. Även om pojkarna leker bredvid varandra och det är två skilda lekar, så kan de använda sig av samma naturmaterial. Det gör att naturmaterialet kan ha olika symboliska betydelser för olika barn, oavsett om lekarna fortgår samtidigt med samma naturmaterial.

6.3 Barns fantasilek

Vygotskij anser att barnen använder sin fantasi för att göra verkligheten och sina erfarenheter begripliga. Genom att barn provar på erfarenheterna i leken utvecklar de en större förståelse och det gör att fantasi användandet blir mer och större i leken (Lillemyr, 2002).

... När Simon fortsätter göra andra bokstäver gör en av observatörerna ett E på marken ... Erik berättar för ledaren om ... kompisar som börjar på E. När de sitter där och gör andra bokstäver tillsammans kommer Oliwer och säger att det är svårt att göra ett ... O av pinnar... Erik ropar till ... pekar på en svamp ... och berättar att det ser ut som ett O. Oliwer blir nöjd att de har hittat något som ser ut som hans bokstav.

Här ser man hur ledaren skapar ett lärande moment utifrån vad ett barn har visat intresse för. Ledaren tar med sig ett annans barns lek in tillsammans med andra barn som visar intresset för leken. Även om fantasin grundar sig i verkligheten och barnens erfarenheter, är det viktigt att vi som ledare skapar lärande tillfällen. Detta gör observatören genom att plocka upp ett lärande moment genom Simons intensitet om att göra bokstäver med hjälp av naturens material. Westerlund och Andersson (2008) anser att ledarna inom I ur och skur ska leda barnen och skapa lärande moment utifrån de barnen visar intresse för. Detta tar även Lillemyr (2002) upp att ur ett sociokulturellt perspektiv på barn och lek är det viktigt för ledaren att synliggöra det barnen intresserar sig för, för att barnen ska skapa ett lärande i leken.

I observationen med Simon, Björn, Jens, Karl och Robin synliggörs hur de utgår från sina erfarenheter och använder sig av fantasin i leken.

Simon och Björn bygger en fälla av rotvälta, Simon använder en pinne som material till att göra hål i rotvältn. Björn har hittat en pinne som han har gjort till en pilbåge, han använde sig av en pinne och ett snöre. Fällan är till djuren *en björn kanske* säger Simon. En ledare som observerar sitter på stubben tillsammans med Simon. Då kommer Jens med en pinne som ska vara en pickadoll för att skjuta de onda. Han ger den till ledaren och säger att hon kan skydda sig från de onda. Karl och Robin leker att de bygger en bil av en annan rotvälta som inte ligger så långt ifrån där fällan ligger. På ett sätt ser man att lekarna sitter ihop då de går till varandra ibland och pratar. Simon berättar för ledaren att de onda kommer och att hon måste springa. Simon, Björn och Jens skjuter ledaren sen använder de en stubbe för att steka henne för att kunna äta upp henne. När de har ätit upp henne säger de att hon har åkt upp till himlen och så får hon leva igen. Då får hon springa och bli skjuten igen, denna gången använder de en annan stubbe för att koka henne för att kunna äta upp henne. Karl och Robin har byggt ett skåp på sin bil rotvälta för att skydda ledaren. De hjälper henne så hon kommer dit och då är hon fri och ingen kan ta henne. Karl och Robin kör iväg ledaren och säger *nu är du räddad*.

När barns fantasiförmåga ska utvecklas behöver de få erfarenheter. Erfarenheter skapas genom att barnen får göra saker i verkligheten som de sedan kan koppla ihop i leken. Med erfarenheterna från verkligheten kan barn skapa fantasi (Almqvist, 1991). Detta påstår även Vygotskij (1995) att fantasin hos barn synliggörs för det mesta i deras lek. I och med att barnen i en I ur och skur förskola inte har preciserade leksaker när de är ute i naturen. Gör det att deras erfarenheter och fantasiförmåga spelar en stor roll för leken. Att barn använder sig av sina erfarenheter ser man i observationen med både hästar och bokstäver.

... Anna plockar en hög med löv innan hon sätter sig på båten... När de är framme går hon fram till ledaren, som i leken är deras mamma, med löven och säger att det är en tvål som hon hade köpt i Australien... De fortsätter att leka med båten, efter ett tag går det därifrån och springer runt som hästar...

Här ser man hur Anna använder sina erfarenheter som hon har lärt sig utanför leken. Hon vet att man måste använda sig av ett transportmedel för att ta sig någon stans i världen och hon väljer då att använda sig av en båt. Hon använder sig av löv för att göra en tvål som hon vidare ska ge till ledaren, som är mamma i leken. Här kan hon ha fått erfarenhet från hemmet då hon har fått saker av någon när den personen har varit bortrest eller önskar hon att få något när personen kommer hem? Att använda sig av sina erfarenheter i leken blir även synligt i observationen med Simon. Där han tar en pinne och formar den till bokstäver.

... Simon hittar en pinne som han använder att göra bokstäver med. Han böjer pinnen till en bokstav som han sedan hittar på ett ord till...

Simon använder sig av sina erfarenheter som han har lärt sig i andra sammanhang som till exempel aktiviteten bokstavs jakt där de utvecklar sina kunskaper kring bokstäver, siffror och ord. Utifrån vad man vet om hans erfarenheter kring bokstäver ser man hur han använder sig av sin fantasi för att bearbeta sina erfarenheter kring bokstäver och siffror.

Vad det är för väderlek har också en påverkan på barnens lek och lekuppbyggnad. När det är kallt behöver barnen röra på sig mer. Vädret kan då påverka vad det blir för sorters lekar. I observationen med Jenny blir detta synligt då hon åker kana ner för en bergsknalle. Det är rörelsen som är viktig i leken för att hon inte ska frysa inte bergsknallen. Det hade kunnat vara en sten eller en stock istället som också fungerat som kana. Vygotskij menar att det är barnens känslor för fantasin som blir synlig i leken och som vi vuxna ser i barnens lek (Lillemyr, 2002). Det blir oftast i barns lek att de imiterar de vuxnas beteende. Saker som de ser i verkligheten återkommer i leken (Knutsdotter Olofsson, 1987).

Genom våra observationer har vi sett att barnen använder sin fantasi i leken. Ibland är det materialet som styr leken, andra gånger är det leken som styr materialet. Barnen använder sin fantasiförmåga på olika sätt, beroende på aktiviteten och väderleken. Vi har sett att barnen på en I ur och skur förskola har en väldigt stor förmåga att använda sin fantasi i leken. Genom våra observationer har vi sett att vid kall väderlek blir leksakerna mer primära än sekundära.

Våra observationer visar att barnen genom materialet och sina lekar använder sig av sin fantasi och skapar fantasifulla lekar. När de använder sig av sina erfarenheter i leken gör barnen en koppling mellan att leka och att lära sig. Om man utgår från ett sociokulturellt perspektiv så är det barnens erfarenheter om det de leker som styr vad de lär sig (Lillemyr, 2002). Materialet som de använder blir olika saker beroende på leken. Björn, Simon och Jens använder sig av kvistar och grenar när de gör vapen.

Rotvältan blir både fiende och fälla. Stubbarna använder de till gryta och spis, för att kunna tillaga sin fångst. Karl och Robin använder sin fantasi lite mer och låtsas att det är ett skåp på rotvältan som inte finns. Jenny gör om bergsknallen till en rutschkana. Anna och Sara bygger ett hinder av en pinne som de sätter mellan två stubbar så det ska kunna tävla med sina hästar. Karls skogsmaskin är helt påhittad då den bara består av pinnar, träd och snöre. Han använder sig av sin fantasi för att göra naturmaterialet till en skogsmaskin. Genom att vi medverkade i observationen berättade Karl för oss vad det var han gjorde. Simons pinne som bildade bokstäver är ett annat bra exempel på när barnen använder sig av fantasin.

7 Diskussion

Materialvalet är en viktig del i barnens vardag och leksituationer. På en traditionell förskola utgör lekmaterial till viss del preciserade leksaker som gör att leken blir förutsägbar. På en I ur och skur förskola har barnen till störst del bara tillgång till det som naturen bidrar med. Detta gör att när barnen är ute i naturen finns det inget preciserat lekmaterial utan barnen får använda sig av sina erfarenheter och utifrån naturens material bilda lekar. Utifrån vårt syfte som är att undersöka hur barn i en I ur och skur förskola använder sig av naturmaterial i sina lekar vill vi undersöka hur barn använder sig av sin fantasiförmåga för att utveckla materialet i sina lekar. Genom våra observationer har vi kunnat se att barnen bestämmer sina lekar på två olika sätt. Det är både leken som bestämmer material och materialet som bestämmer leken.

Utifrån Änggård (2014) förklaring av sekundära och primära leksaker och hur barnen använder materialet i leken, har vi valt att använda oss av dessa begrepp när vi har analyserat våra observationer. Våra forskningsfrågor har varit ett stöd när vi har analyserat materialet. I en del lekar är bara leksakerna primära medan i andra lekar använder sig barnen av mer sekundära leksaker. Men på grund av väderleken när vi observerade var det de fysiska som låg i centrum i barnens lek. Vi anser att barn som är ute när det är kallt har ett större behov av att röra på sig och de visar våra observationer att barnen utgår både från primär och också sekundär syn på leksaker men rörelsen är en del i leken eftersom det är kallt att stå still. Detta anser vi bero på att barnen har lärt sig att de fryser om leken inte har någon fysisk aktivitet i sig. Naturens material används då av barnen på ett sätt som gör att det alltid har rörelse i leken. Vi har sett att barnen har i vissa sammanhang redan bestämt leken innan det har bestämt materialet. Detta ser vi i observationen med Björn 5:10, Simon 5:10 och Jens 5:1, barnen bestämmer att de ska leka Avengers och utifrån leken bestämmer de sig av att använda pinnar och en rotvälta.

Här utgår de ifrån en lek för att sedan använda sig av naturmaterial på ett sätt som de tycker passar in i deras lek. Änggård (2014) menar att när barnen bestämmer leken före leksakerna utgår de från en primär syn på leksaker, då den fysiska aktiviteten ligger i fokus före materialet. Utifrån Simons 5:10 observation med bokstäver ser vi att han hittar ett material i skogen och efter materialet väljer han leken, här har han en sekundär syn på leksaker enligt Änggård (2014), då han väljer leksaken först sen vad han ska leka.

Han hittar en pinne som han använder för att göra bokstäver med. Här anser vi att hans tidigare erfarenheter av bokstäver blir synliggjorda i leken. Ur ett sociokulturellt perspektiv anser Vygotskij (1995) att barn behöver använda sin fantasi för att kunna bearbeta sina erfarenheter. Genom vår observation anser vi att Simon använder sig av sin fantasi för att kunna bilda sina bokstäver med en pinne han har hittat i skogen. Pinnen blir i denna lek Simons leksak och verktyg för att skapa det han har upplevt.

Genom vår observation om Avengers hjältar ser vi att barnen använder sig av sina erfarenheter som de har stött på i sin vardag, i sin lek. Då det inte finns några traditionella leksaker när barnen är ute i skogen blir det att barnen använder sig av sina kroppar och sin fantasi för att kunna utföra sin lek som de har i tanken. Detta har vi sett i många utav våra observationer. Vi anser att barnen får en stor möjlighet att utveckla sin fantasi genom att det inte finns några traditionella leksaker i verksamheten. Hangaard Rasmussen (2002) och Almqvist (1991) nämner vad som är en leksak och vad som gör att materialet blir en leksak. Frågan om när naturmaterial blir en leksak eller om naturmaterial är en leksak? Utifrån våra observationer har vi sett att barn hela tiden använder sig av materialet som skogen bidrar

med som leksaker och lekredskap för att utföra sina lekar. Almqvist (1991) anser att materialet blir det barnen fantiserar om. Utifrån Almqvist (1991) och Hangaard Rasmussen (2002) syn på leksaker anser vi att det inte spelar någon roll vad barnen har för material att leka med. Barnen kan använda sin fantasi för att bilda sina egna leksaker med hjälp av det materialet de har tillgång till. Genom detta anser vi att naturens material är barnens leksaker på en I ur och skur förskola.

Skogen är på en I ur och skur förskola barnens lekrum som bidrar med naturligt material till leken. I våra observationer har vi sett att det skiljer sig mellan om barnen är i ett känt eller nyupptäckt lekrum. I ett känt lekrum är reglerna redan tydliga och barnen har inga svårigheter kring att använda sin fantasi med hjälp av materialet. Vi anser att utifrån våra observationer har vi sett att barnen har lätt att hitta material till leken på en plats som är välkänd för barnen. På en nyupptäckt plats anser vi att barnen först måste lära känna och få kontroll över reglerna för platsen. Detta sker innan de kan börja använda sig av materialet som finns på den nya platsen. Hur kommer detta sig, då materialet ser likadant ut oavsett var i skogen barnen befinner sig? Utifrån våra observationer vill vi påstå att det blir många nya intryck för barnen för att kunna tänka på hur en lek ska kunna byggas upp. Materialet blir osynligt för barnen då de bara lägger vikt på hur platsen ser ut och hur den är uppbyggd.

Utifrån att vi har gjort många observationer med Simon 5:10, kan vi se att när vi är på den nya platsen *Trollskogen* tar det en lång stund innan han hittar ett material han kan leka med. Eftersom han är osäker på vad det är för regler som gäller för platsen. Leken han startar handlar om att göra bokstäver och han involverar flera barn och ledare i leken. Medan när Simon kommer till *Mulleskogen* som är en välkänd plats för honom så tar han och andra barn upp gamla och nya lekar och startar fort olika lekar utifrån vad materialet bidrar med. I det välkända lekrummet använder barnen sig av både sina erfarenheter och fantasi på ett berikande sätt. De blir inte lika synliga i det nyupptäckta lekrummet. Detta anser vi då vi inte fick så mycket observations material om fantasin och barnens användning av materialet när vi var i *Trollskogen*. Barnen drog sig mycket till pedagogerna och behövde mer stöd kring sitt val av material mer än vad vi har sett att de behöver då de är på en välkänd plats.

När barnen är på en nyupptäckt plats finner de inte ro att starta upp leken eftersom de inte är införstådda med vilka regler som gäller för platsen. Deras lekrum blir inte lika synliga och de söker sig till ledarna för att få uppslag till lekar. Det är viktigt att som ledare stödja barnen så att de vågar och känner sig trygga att använda sina erfarenheter och utnyttja den i leken. När barn på en I ur och skur förskola är på en välkänd plats har de en stor möjlighet till att kunna återuppta lekar då det enligt Änggård (2014) inte behöver städa undan i skogen. Det gör att barnen har lättare att fortsätta lekar som de har börjat på. Barn som är ute i skogen behöver inte avbryta leken helt då de kan lämna sakerna som de är för att senare återuppta leken där den slutade. Det anser vi påverkar barnens fantasiförmåga på ett positivt sätt, då barnen kan vara kreativa och fortsätta utveckla leken vidare vid ett annat tillfälle.

I alla observationer har det på ett eller annat sätt varit ganska lätt att se vad materialet har för betydelse i leken. Barnen har varit lätta att observera i situationerna. Genom materialvalet har man som observatör fått en bild av hur barnen använder sig av sina erfarenheter och sin fantasi när de leker. Materialet styr vad som sker i leken och när det inte är några preciserade leksaker blir fantasin oändlig. Det är viktigt, som ledare, att vidga barnens erfarenheter så det får så rika lekstunder som möjligt.

7.1 Kritisk syn på utomhuspedagogik

Tidigare i denna studie skriver vi om Änggård (2014) sätt att se på naturens material, då hon anser att materialet bidrar till fysiska lekar. Utifrån hennes syn på materialet anser vi att barnen kan få samma uppfattning om hur de kan röra sig inomhus som de är vana vid att göra utomhus. Detta anser vi kan ske då skogen låter barnen vara aktiva, den låter barnen springa och röra på sig utan att det kan störa varandra. Barn på en I ur och skur förskola är inte lika vana vid att vara inomhus på förskolan så när de väl är inne anser vi att även detta göra barnen aktiva. Barn som går på en förskola med profilen utomhuspedagogik får inte så stor erfarenhet om inomhus lekar och skapande aktiviteter. Utifrån att barn ofta leker aktiva lekar anser Änggård (2014) att barn kan ha svårt till att utveckla sin finmotorik och även har svårt till att göra skapande aktiviteter. Det blir upp till pedagogen att bidra till aktiviteter där det handlar om skapandet i skogen. För att det ska bli skapande aktiviteter i skogen anser vi att pedagogen måste bära med sig pysslet ut till skogen, det gör att barn inte har lika stor tillgång till skapandet. Som det hade haft om de var inomhus och hade materialet tillgängligt hela tiden.

I en del av observationen av Jenny, på bergsknallen, ser vi att naturens material begränsar henne. Hon har svårt att använda sig av sin fantasi för att sedan kunna använda materialet på ett annat sätt än bara som ett naturmaterial. Eftersom det tar lång tid för henne att komma igång med någon lek blir hon passiv och håller sig nära en ledare. Vi anser att hon håller sig nära ledaren då hon har svårt till att använda sin fantasi utifrån det material som finns. Enligt Ericsson (2002) kan barn som har svårt att använda sin fantasiförmåga, lättare bli stillasittande och passiva när de kommer till skogen. Detta gör att det är extra viktigt att ledarna hjälper barnen genom att vara medupptäckande och hur de ska använda sin fantasiförmåga (a.a.). Vi anser att dessa barn behöver stöd för att få inspiration att leka i skogen med det material som den bidrar med. Ledaren får då en viktig roll för barnen i den leken. Utifrån detta anser vi att rollen ledaren tar kan få betydelse för hur barnen använder sin fantasiförmåga och utvecklar sina erfarenheter.

7.2 Avslutande reflektion

Naturmaterialet faller sig naturligt för barn som tillbringar mycket tid ute i skogen. De använder sig av materialet som sina leksaker och lekredskap för att bygga upp ett lekrum. Vi har sett under våra observationer hur barn använder sig av olika lekrum för att skapa sina egna lekar. Barnen har lätt till att förflytta sig mellan rummen, men som observatör kan man se de osynliga väggarna som barnen bygger upp i sin lek. Då väggarna inte finns är det lätt för barnen att se vad som sker runt omkring dem och de kan lätt förflytta sig. Det gör att de har lätt till att utveckla leken och väva samman flera lekar så alla kan vara med. Utifrån detta anser vi att barnen har lätt till att använda sig av sin fantasi hela tiden under lekens gång. Det sker en process i barnens lekar där barnen har möjlighet till att utveckla leken med hjälp av sin fantasiförmåga.

När barnen kom till en ny plats blev det genast synligt vad som krävs för att de ska kunna utnyttja sina erfarenheter och sin fantasiförmåga. De måste först och främst veta vad det är för regler som gäller för platsen. De utforskar hur stort utrymmet är och vad det finns för lekmaterial på platsen innan de kan skapa sina lekar i den nya miljön, men när det är gjort så har de inga problem att leka i nya miljöer. Vi blev positivt överraskade över hur mycket barnen använder sig av sin fantasi med hjälp av sina erfarenheter i leken. De tar in sina tidigare erfarenheter och utnyttjar dem när de leker. Barnen har lätt för att starta lekar och använda sig av sin fantasi i leken.

Utifrån vår studie har vi upptäckt att barn som går på en I ur och skur förskola, med hjälp av naturmaterialet, lätt kan utveckla lekar med hjälp av sin fantasi och tar med sig sina erfarenheter in i leken. Där utforskar de och bygger på erfarenheterna, vilket gör att de får en större fantasiförmåga.

7.3 Fortsatt forskning

Under vår forskningsstudie, har vi stött på många ämnen kring utomhuspedagogik som hade varit intressant att fortsätta forska om. Det finns en del gammal forskning kring utomhuspedagogik men inte så mycket forskning där man utgått från I ur och skurs pedagogik. Det hade varit intressant att fortsätta forskning av I ur och skur pedagogiken. Den skulle behöva stå på en vetenskaplig grund.

Dagens forskning kring utomhuspedagogik skulle behöva skalas av. Vi anser att forskningen behöver inriktas på omkringliggande faktorer så att man med säkerhet kan säga vad som är fördelar och begränsningar med pedagogiken. Under vår studie har vi läst många texter om att det är bra att vistas ute i naturen, men vi har inte hittat någon forskning om varför det är bra. Det är viktigt vilka faktorer som har effekt på barns utomhusvistelse. Hur förskolan planerar sin verksamhet och vad miljön kring förskolan har för förutsättningar för att barnen ska utveckla en positiv känsla att tillbringa i skogen (Änggård, 2014).

Att fortsätta forska kring materialet på en I ur och skur förskola kan utvecklas på flera olika sätt. Vi valde att titta på hur barnen använder sig av natur materialet ur ett fantasiperspektiv. Som forskare skulle man också kunna titta på materialvalet ur ett genus perspektiv.

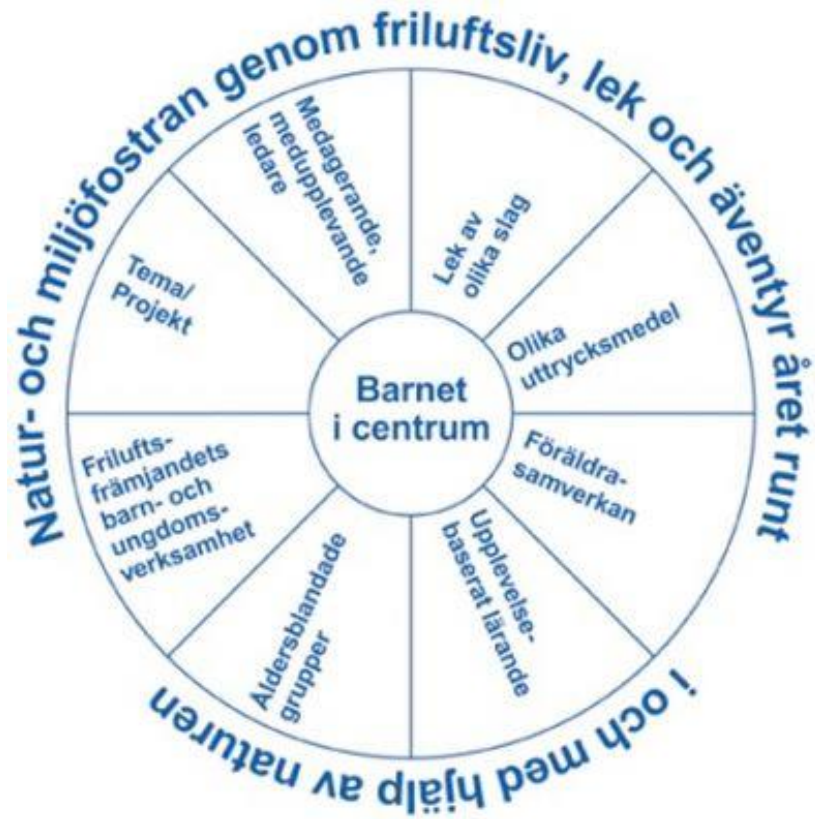
8 Referenslista

- Almqvist, B. (1991). *Barn och leksaker*. Lund: Studentlitteratur.
- Brugge, B. & Szczepanski, A. (2006). Pedagogik och ledarskap. I B. Brugge, M. Glantz & K. Sandell (Red.), *Friluftslivets pedagogik*. Stockholm: Liber.
- Dahlgren, L-O. & Szczepanski, A. (2004). Rum för lärande – några reflexioner om utomhusdidaktikens särart. I I. Lundegård, P. Wickman & A. Wohlin (Red.), *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Drougge, S. (2002). *Miljömedvetande genom lek och äventyr i naturen: en beskrivning av I ur och skurs metoder*. (4. uppl.) Stockholm: Friluftsförbundet/Utebolaget.
- Ericsson, G. (2002). *Lära ute: [upplevelser och lärande i naturen]: Friluftsförbundets handledning i att leda och lära barn i och om naturen genom friluftsliv och upplevelser*. Hägersten: Friluftsförbundet.
- Hangaard Rasmussen, T. (2002). *Leksakernas virtuella värld: essäer om leksaker och lek*. Lund: Studentlitteratur.
- Hans Sarv Change & Co, Du Rietz, S. & Johansson, Y. (2002). *Ledare i Friluftsförbundet*. Hägersten: Friluftsförbundet.
- Hundeide, K. (2006). *Sociokulturella ramar för barns utveckling: barns livsvärldar*. Lund: Studentlitteratur.
- Lillemyr, O.F. (2002). *Lek - upplevelse - lärande i förskola och skola*. Stockholm: Liber.
- Lundegård, I., Wickman, P. & Wohlin, A. (red.) (2004). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Nelson, A. & Svensson, K. (2005). *Barn och leksaker i lek och lärande*. Stockholm: Liber.
- Olofsson, B. (1987). *Lek för livet: en litteraturgenomgång av forskning om förskolebarns lek*. Stockholm: HLS (Högsk. för lärarutbildning i Stockholm).

- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Johanneshov: TPB.
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98. Reviderad 2010*. Stockholm: Fritzes
- Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vygotskij, L.S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.
- Westlund, A (red.) (2007). *I ur och skur: grundbok från Friluftsförbundet*. Stockholm: Friluftsförbundet.
- Westerlund, A. & Andersson, K. (2008). *I ur och skur: metodbok för förskola: [Friluftsförbundets metodexempel för ledare i ur och skurverksamheten]*. Stockholm: Friluftsförbundet.
- Änggård, E. (2014). *Ett år i ur och skur: utomhuspedagogik i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1

Bilaga 2

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete på förskolläraryrket vid Göteborgs universitet

Vi är studenter som utbildar oss till lärare vid Göteborgs universitet. Vi skall nu skriva vårt examensarbete som motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i januari 2015. Examensarbetets syfte är att se hur barnen använder sig av materialet på en I ur och skur förskola och hur det kan främja fantasin.

De viktigaste frågorna vi behöver få svar på är:

Hur använder barnen sig av naturens material i leken på en I ur och skur förskola?

Främjar barnens fantasi i leken utifrån materialet?

För att kunna besvara dessa frågor behöver vi samla in material genom observation med barn i förskola

På er förskola kommer undersökningen att genomföras under perioden v.46-47

Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den observation som ingår i examensarbetet. Alla barn kommer att garanteras konfidentialitet. De förskolor som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad vi behöver från er är att ni som barnets vårdnadshavare skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med barnet tillbaka till förskolan så att ansvarig lärare kan samla in svaret vid tillfälle. Sätt således ett kryss i rutan nedan om ni ger ert tillstånd:

Som vårdnadshavare **ger jag tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen

Datum

.....
vårdnadshavares underskrift, barnets namn

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser eller telefonnummer:
Med vänliga hälsningar

Erika Seiboth och Christina S Andersson.

Studenternas namn

Handledare för undersökningen är Kerstin Signert, (hennes e-mail)

Kursansvariga lärare: Camilla Björklund & Nils Hammarén (förskolläraryrket); Björn Haglund (Grundläraryrket, inriktning fritidshem)

e-mail: Camilla.bjorklund@ped.gu.se; Nils.hammaren@gu.se; Bjorn.haglund@ped.gu.se

Bilaga 3

Observations frågor:

- Hur använder sig barnen av naturens material i leken på en I ur och skur förskola?
- Vad får materialet för betydelse i leken, sekundära och primära leksaker?
- Kan materialet ändras under lekens gång?
- Går det att se hur barnen använder sig av sin fantasi med hjälp av materialet i utomhusleken?
- Behöver barnen stöttning i leken för valet av material?